

YRITYKSILLE BISNESTÄ HANKINNOISTA

ARVOISA YRITTÄJÄ, NÄIN OSALLISTUT JULKISEEN HANKINTAAN

Julkisissa hankinnoissa on tarjolla kauppaa vuodessa noin 35 miljardin euron edestä Suomessa. Ne tarjoavat siis yrityksille lukuisia mahdollisuuksia.

Tämä opas on tarkoitettu yrittäjälle ja yritykselle, joka on kiinnostunut käymään kauppaa julkisen puolen kanssa. Opas auttaa yrittäjän alkuun, kertoo perusasiat ja antaa vinkit tarjouspyynnön jättämiseksi.

Opas sopii hyvin sellaiselle yrittäjälle, joka ei ole vielä tarjonnut julkiselle puolelle. Se myös soveltuu kenelle tahansa pk-yritykselle julkisten hankintojen käsikirjaksi.

Tarjoa rohkeasti!

SISÄLLYSLUETTELO

MIKÄ ON JULKINEN HANKINTA?	4	MIKÄ ON KYSYMYS-VASTAUSAIKA?	12
KILPAILUETUA HANKINNOISTA - JULKINEN ASIAKAS ON YRITYKSELLE ARVOKAS	5	SAAKO TARJOUSTA PARANNELLA?	12
KYNNYSARVOT	6	MITÄ EROA ON VÄHIMMÄIS- VAATIMUKSELLA JA VERTAILUPERUSTEELLA?	13
KUINKA HANKINNAN ARVO LASKETAAN?	7	RATKAISEEKO VAIN HINTA?	13
MISTÄ LÖYDÄN TARJOUSPYYNÖT?	7	RATKAISEEKO HINTA, LAATU VAI HINTA-LAATUSUHDE?	14
MIHIN JÄTÄN TARJOUKSENI?	7	VIELÄ HINTA-LAATUSUHTEESTA	15
ENNAKOI KUNNAN TARPEITA	8	KÄY KESKUSTELUA SOPIMUSAIKANA	16
TEE NÄIN, KUN LAADIT TARJOUSTA	9	MIKÄ ON PALVELUSETELI?	16
TEE NÄIN, KUN LAADIT TARJOUSTA	10	HANKINTANEUVOJA PALVELEE SINUA!	17
ONKO YRITYKSEN JÄTTÄMÄ TARJOUS SITOVA?	11	VIELÄKÖ MIETIT?	18
TARKISTA, ONKO MAHDOLLISUUTTA TARJOTA RYHMITTYMÄNÄ	11	KEINOT MUUTOKSENHAUUUN	18

Omat muistiinpanot:

MIKÄ ON JULKINEN HANKINTA?

Julkisella hankinnalla tarkoitetaan ostoja, joissa on noudettava hankintalakia.

Hankinta tarkoittaa, että oman tekemisen sijasta tarvittavat tavarat, ratkaisut ja palvelut ostetaan, vuokrataan tai teetetään ulkopuolisella.

Hankintojen kilpailuttamisvelvoite voi ulottua muuallekin kuin julkiselle puolelle. Nimittäin kuka tahansa joutuu kilpailuttamaan, jos hankinnan tekemistä varten on saatu julkista tukea yli puolet hankinnan arvosta.

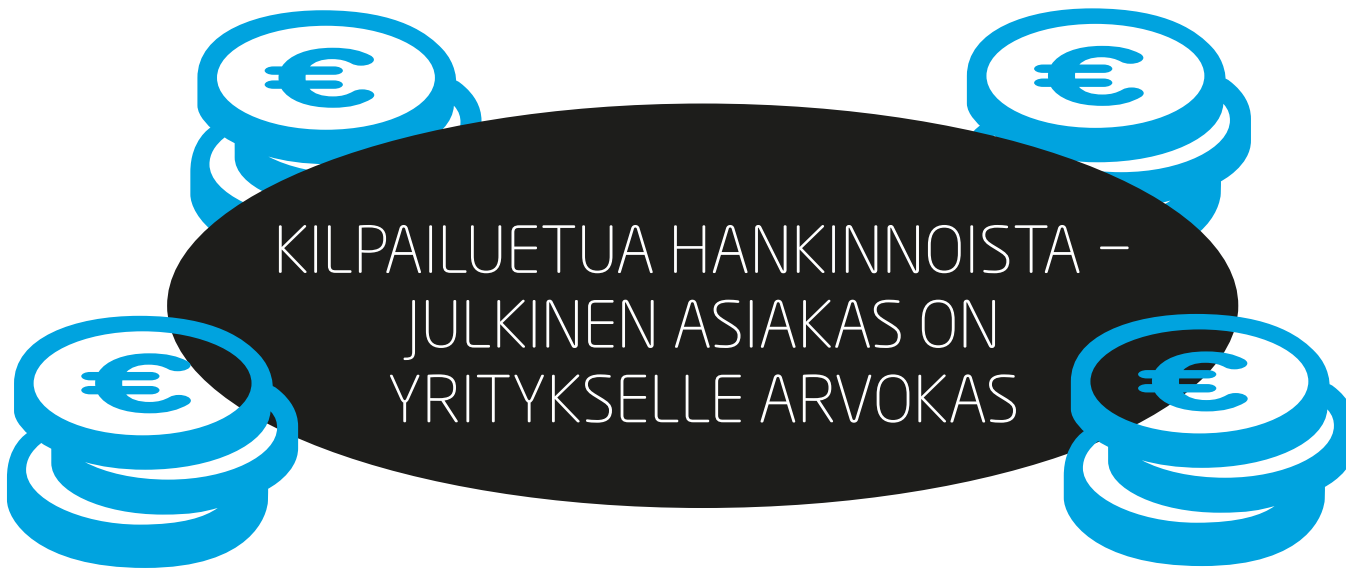
Hankintayksiköllä tarkoitetaan toimijaa, jonka täytyy noudattaa hankinnoissaan hankintalakia ja tehdä avoimia kilpailutuksia.

Hankintayksiköitä ovat mm. valtion, kuntien ja kuntayhtymien viranomaiset sekä valtion liikelaitokset ja kunnalliset osakeyhtiöt.

Omat muistiinpanot:

KILPAILUETUA HANKINNOISTA - JULKINEN ASIAKAS ON YRITYKSELLE ARVOKAS

- Julkinen toimija maksaa laskunsa. Kunta ei mene konkurssiin.
- Julkinen taho on vakaa ja luotettava kumppani.
- Julkinen asiakas merkitsee, että yrittäjä on hoitanut yhteiskunnalliset velvoitteensa.
- Julkinen asiakas on yritykselle hyvä meriitti niin kotimaassa kuin kansainvälistyessä.
- Julkinen asiakas on yritykselle hyvä mahdollisuus saada näkyvyyttä potentiaalisessa asiakaskunnassa.
- Julkinen asiakas kehittää ja haastaa yrityksen toimintatapoja.

Omat muistiinpanot:

KYNNYSARVOT

Hankintamenettelyt jakautuvat hankinnan arvon mukaisesti: Pienimmästä suurimpaan lueteltuina ne ovat:

1. pienhankinnat
2. kansalliset hankinnat sekä
3. EU-hankinnat

<p>PIENHANKINTA</p> <p>alle 60 000 €</p> <p>☐ hankintalaki määrää vain periaatteet</p>	<p>KANSALLINEN HANKINTA</p> <p>yli 60 000 €</p> <p>☐ kilpailutetaan Suomessa ☐ ilmoitus Hilmasta ☐ menettelyt vapaat</p>	<p>EU-HANKINTA</p> <p>yli 221 000 €</p> <p>☐ kilpailutetaan EU-laajuisesti ☐ jakelu Hilmasta ☐ jaettava pienempiin osiin ☐ menettelyt laissa</p>
--	--	---

Nämä kynnysarvot soveltuvat tavanomaisimpiin tuote- ja palveluhankintoihin. Esimerkiksi rakennusurakoissa ja sosiaali- ja terveystaloudissa sovelletaan toisenlaisia kynnysarvoja. Ajantasaiset kynnysarvot löytyvät aina verkosta sähköisestä ilmoituskanavasta Hilmasta <https://www.hankintailmoitukset.fi>

Omat muistiinpanot:

KUINKA HANKINNAN ARVO LASKETAAN?

Jos hankinta jaetaan osiin, on yhteen laskettava kaikkien osien arvo. Hankinta on kilpailutettava siinä laajuudessa, mikä muodostuu osien yhteenlasketuksi summaksi. Arvonlisäveroa ei tässä huomioida.

Hankinnan arvo muodostuu, kun lasketaan hankinnan yhteenlaskettu arvo sopimuskaudelta mukaan lukien optiokaudet. Kynnysarvon ylittäminen puolestaan määrää, sovelletaanko hankintaan kansallisen hankinnan vai EU-hankinnan sääntelyä.

MISTÄ LÖYDÄN TARJOUSPYYNNÖT?

Kansalliset hankinnat ja EU-hankinnat on ilmoitettava maksuttomassa ja sähköisessä ilmoituskanavassa verkkosivu Hilmassa <https://www.hankintailmoitukset.fi>. Myös osa kunnista julkistaa pienhankintoja Hilmassa, mutta laki ei tähän velvoita.

Pienhankinnoista voi saada tietoa myös paikallislehdistä, kunnan tilaisuuksista ja verkkosivuilta.

Lisäksi kunta on saattanut hankkia sähköisen järjestelmän. Tästä järjestelmästä saattaa löytyä myös tarjouspyynnöt, ja sinne yrittäjä jättää myös tarjoukset.

Tarkista siis, löytyisikö sinua kiinnostavia tarjouspyyntöjä esimerkiksi näiltä sivuilta (rekisteröitymistä saatetaan vaatia):

<https://tarjouspalvelu.fi>

<https://pienhankintapalvelu.fi>

<https://www.mercell.com>

<https://www.hankintasampo.fi>

MIHIN JÄTÄN TARJOUKSENI?

Jätä tarjous aina siinä kanavassa ja sen sisältöisenä kuin tarjouspyynnössä on ilmoitettu.

Omat muistiinpanot:

ENNAKOI KUNNAN TARPEITA

- Seuraa, mitä alueesi kunnat ovat tekemässä ja tarvitsemassa.
- Monet kunnat päivittävät nettisivuillaan hankintakalenteria. Yrittäjillä on mahdollisuus kysyä ja keskustella hankintayksikön kanssa kalenterissa kerrotuista tulevista hankinnoista. Monet kunnat jopa odottavat yrittäjien aktiivisuutta palveluiden markkinoinnissa.
- Kunnat järjestävät hankintailtoja ja markkinavuoropuhelutilaisuuksia yrittäjille. Näissä keskustelutilaisuuksissa pääset etukäteen selville, mitä kunta on hankkimassa.
- Keskustelulla tarjouspyynnöt jalostuvat tarkoituksenmukaisemmiksi ja fiksummiksi. Kun hankkija ei pyydä ylimääräistä ja epäolennaista, se saa enemmän tarjouksia.
- Markkinavuoropuheluihin osallistuminen tai sähköiseen hankintajärjestelmään rekisteröityminen ei sido tarjouksen jättämiseen. Keskustelu auttaa myös kuntia ymmärtämään, millaista tarjontaa markkinoilla on.
- Jos saat tarjouspyynnön kommentoitavaksi ennen kilpailutusta, tarkista ainakin minimivaatimukset ja hinnoittelumalli.

Omat muistiinpanot:

TEE NÄIN, KUN LAADIT TARJOUSTA

1. Lue tarjouspyyntö. Huomioi päivämäärät.

- Kysymysten jättämisen määräaika.
- Vastausten antamisen määräaika.
- Tarjouksen jättöaika.

2. Hyödynnä kysymys-vastausaika.

- Esitä kysymyksiä.
- Lue vastaukset.

3. Vastaa kaikkeen pyydettyyn ja vain pyydettyyn.

4. Ole ajoissa. Hanki myös tarvittavat liitteet ajoissa.

Omat muistiinpanot:

TEE NÄIN, KUN LAADIT TARJOUSTA

- Käy erityisen huolellisesti läpi yritykselle asetetut soveltuvuusvaatimukset sekä tuotteelle tai palvelulle asetetut vähimmäisvaatimukset ja hankinnalle asetetut vertailuperusteet.
- Varmista, että pystyt tarjoamaan hankintayksikön pyytämää palvelua tai tuotetta.
- Keskeistä on, että osoitat tuotteen, palvelun tai rakennusurakan olevan tarjouspyynnössä ja hankinta-asiakirjoissa esitettyjen vaatimusten mukainen.
- Yrityksen on huolehdittava, että annettu tarjoushinta pitää sisällään kaikki kustannukset, joiden on edellytetty olevan mukana tarjoushinnassa.
- Tarjoukseen ei pidä liittää omia sopimusehtoja.
- Jotkut sähköiset hankintajärjestelmät tai hankintayksiköt perivät voittaneelta yritykseltä provisioperusteisen maksun. Lue hankintailmoitus tarkkaan, jotta mahdollinen maksu ei tule yllätyksenä.
- Kiinnitä huomiota siihen, onko kilpailutus yksivaiheinen vai useampivaiheinen.
- Tarjouspyyntöä vastaamaton tarjous on ylivoimaisesti yleisin syy tarjouksen hylkäämiseen.

Omat muistiinpanot:

ONKO YRITYKSEN JÄTTÄMÄ TARJOUS SITOVA?

Tarjouksen jättäminen merkitsee, että sitoudut toteuttamaan hankinnan hankintayksikön ehtojen mukaisesti, jos voitat tarjouskilpailun. Myöhemmin ei enää ole mahdollista poiketa hankintaprosessissa ilmoitetuista hinnoista tai ehdoista.

Kysymys: Yrittäjä ehtii saada muualta ison tilauksen ennen kuin kunta on päättänyt, kenet se ottaa sopimuskumppanikseen. Onko yrittäjä silti velvollinen ja sitoutunut toteuttamaan julkisen hankinnan kunnalle, koska se on jättänyt tarjouksen?

Vastaus: Tarjous on aina sitova tarjouspyynnössä ilmoitettavan vähimmäisvoimasaolon ajan, eikä tarjousta voi muuttaa tai peruuttaa tarjousajan päätyttyä ilman seuraamuksia. Jos yritys voittaa tarjouskilpailun, se on velvollinen toteuttamaan hankinnan annetun tarjouksen mukaisesti.

Myös tarjoushinta on lopullinen. Jos yritys kieltäytyy toteuttamasta hankintaa, yritys voi joutua korvaamaan hankintayksikölle hintaeron toiseksi tulleeseen tarjoukseen verrattuna.

TARKISTA, ONKO MAHDOLLISUUTTA TARJOTA RYHMITTYMÄNÄ

Tarjouksen voi jättää myös yhteistarjouksena toisen yrityksen kanssa, jos ei yksin pysty täyttämään kaikkia vaatimuksia. Esimerkiksi jos tarjouspyynnössä olevat pakottavat vaatimukset eivät täyty liikevaihdon osalta, voit tarjota kumppanin kanssa, jos teidän yhteenlaskettu liikevaihtonne siihen ylittää. Tämä pätee myös EU-kynnysarvon ylittäviin hankintoihin. Esimerkiksi jos koulukyyditykset vaativat toteutuakseen kymmenen linja-autoa, sinulla on seitsemän ja kaverilla kolme, voitte tarjota yhdessä.

Omat muistiinpanot:

MIKÄ ON KYSYMYS-VASTAUSAIKA?

Kysymys-vastausaikana hankintayksikölle voi esittää kirjallisesti kysymyksiä tarjouspyynnöstä. Voit myös huomauttaa hankkijaa, jos huomaat tarjouspyynnössä kohtuuttomuuksia, virheitä tai puutteita.

Hankintayksikkö vastaa kysymyksiin ilmoitetussa ajassa.

Lue vastaukset ennen tarjouksen jättämistä. Vastaukset voivat muuttaa ja tarkentaa tarjouspyynnön sisältöä. Tarjouspyyntöä ei muokata enää, kun se on kerran julkistettu, joten lue vastaukset.

Hankintayksikkö voi myös julkaista korjausilmoituksen, jolloin yrityksen kannattaa tehdä uusi tarjous korjatun ilmoituksen mukaiseksi. Muutoin on riski, että yrityksen tarjous suljetaan pois tarjouspyyntöä vastaamattomana.

Esitä kysymys kaikista sellaisista asioista, jotka vaikuttavat epäselvältä. Alan yrittäjänä olet asiantuntija. Esimerkiksi jos jokin vähimmäisvaatimus vaikuttaa hyödyttömältä, huomauta tästä.

Muista, että kysymykset ja vastaukset ovat nähtävissä kaikille.

SAAKO TARJOUSTA PARANNELLA?

Kyllä, tarjous on muokattavissa määräaikaan asti. Hankkija saa avata tarjoukset vasta tarjousajan päätyttyä. Voit siis mennä kilpailutusjärjestelmään päivittämään tarjoustasi, jos tarjouksen jättämisen määräaika ei ole umpeutunut.

Kun tarjousten jättöaika on umpeutunut, tarjousta ei voi parannella. Hankintayksikkö voi silti pyytää täsmentämään tarjousta tietyissä tapauksissa. Toimita tällöin välittömästi hankintayksikön pyytämät tiedot.

Omat muistiinpanot:

MITÄ EROA ON VÄHIMMÄISVAATIMUKSELLA JA VERTAILUPERUSTEELLA?

Tarjous ei etene, jos vähimmäisvaatimukset eivät täyty. Älä jätä tarjousta ellet pysty täyttämään vähimmäisvaatimuksia. Vähimmäisvaatimukset ovat niitä kriteerejä, joiden täytyy toteutua. Ne koskevat hankittavaa asiaa, kuten tavaraa tai palvelua.

Myös tarjoajalle eli yritykselle voidaan asettaa vähimmäisvaatimuksia, joita kutsutaan soveltuvuusvaatimuksiksi. Niillä hankintayksikkö pyrkii varmistamaan yrityksen kyvyn toteuttaa hankinta. Ne voivat olla esimerkiksi liikevaihtovaatimuksia.

Kun täytät vähimmäis- ja soveltuvuusvaatimukset, yrityksesi ja tuotteesi ovat tarjouspyynnön mukaiset, tarjouksesi etenee ja olet mukana vertailussa.

Vähimmäisvaatimuksilla taataan minimilaatu. Laatu-kriteereillä taas erotutaan muista tarjoajista. Vertailussa hankintayksikkö pisteyttää laadun ja hinnan ilmoittamiensa vertailuperusteiden nojalla sekä valitsee voittajan. Mitä paremmin kriteereitä täyttää, sitä todennäköisemmin tarjous menestyy.

RATKAISEEKO VAIN HINTA?

Voi ratkaista.

Yleensä hankinnassa on vähimmäisvaatimuksia hankittavalle palvelulle tai tavaralle. Katso vähimmäisvaatimukset ja valintaperusteet tarjouspyynnöstä. Joskus hinta näyttäytyy ainoana ratkaisevana tekijänä. Joskus taas ratkaisee paras hinta-laatusuhde.

Hinta määrävänä tekijänä ei tarkoita sitä, että laatua ei olisi huomioitu lainkaan, sillä laatutekijät saattavat olla vähimmäisvaatimuksissa. On erittäin tärkeää, että tarjoava yrittäjä havaitsee laatuvaatimukset tarjouspyynnön vähimmäisvaatimuksista. Näin myös tarjottu hinta vastaa edellytettyä laatua, eikä yritys joudu myöhemmin taloudellisiin vaikeuksiin halvan hinnan vuoksi.

Omat muistiinpanot:

RATKAISEEKO HINTA, LAATU VAI HINTA-LAATUSUHDE?

Hankintayksikkö päättää, mikä ratkaisee. Hankintayksikkö voi päättää, kuinka monen vähimmäis- ja soveltuvuusvaatimukset täyttäneen kanssa se tekee sopimuksen.

Omat muistiinpanot:

**VÄHIMMÄISVAATIMUKSET
HANKITTAVALLE
PALVELULLE TAI TUOTTEELLE**
Sisältävät laatua, kuten
vaikka takuuajat ja vasteajat

**SOVELTUVUUSVAATIMUKSET
YRITYKSELLE**
Esimerkiksi näyttö
teknisestä suorituskyvystä

Tarjouksesi etenee, jos täytät sekä vähimmäis- että soveltuvuusvaatimukset.

**HALVIN
HINTA
VOITTA**

**LAATU
RATKAISEE**

**HINNAN
JA LAADUN
YHDISTELMÄ
RATKAISEE**
(esimerkiksi
70 prosenttia
hinta ja 30
prosenttia
laatu)

**VALINNAN-
VAPAAUS
JA KUNTA-
LAINEN
RATKAISEE**
Kuntalainen
valitsee
palvelun-
tarjoajan

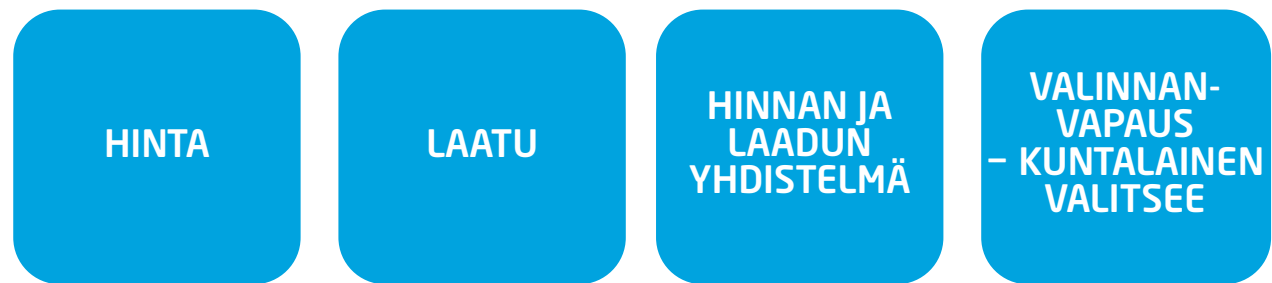
TAI TAI TAI

Jos hankkija ei ota tuottajaksi kaikkia soveltuvuus- ja vähimmäisvaatimukset täyttäneitä, sitten tarjoukset laitetaan järjestykseen jonkun yllä olevan lisäkritereerin mukaisesti.

Jos hankkija valitsee esimerkiksi neljä toimittajaa, tarjoukset on asetettava järjestykseen. Järjestykseen asettamisen perusteet on ilmoitettava hankintailmoituksessa, eikä perusteita saa muuttaa.

Esimerkiksi, kun kunnalla tulee tarve kuljetuspalveluille, sen on kysyttävä ensin järjestyksessä ensimmäistä palveluntuottajaa.

Järjestys voidaan muodostaa seuraavilla perusteilla:

VIELÄ HINTA-LAATUSUHTEESTA

Kuten yllä on todettu, tarjoukset voidaan asettaa paremmuusjärjestykseen esimerkiksi siten, että 70 prosenttia pisteistä tulee hinnasta ja 30 prosenttia laadusta. Laatumittareita voivat olla esimerkiksi tuotteen takuuaja ja ympäristösertifikaatit. Pisteytyksen jälkeen tarjoukset laitetaan paremmuusjärjestykseen.

Hinta-laatusuhteen ratkaistessa yrityksen kannattaa pohtia, mikä on ansaitun lisälaatupisteen vaikutus hintaan.

Esimerkiksi jos yritys saisi alhaiset lisälaatupisteet, ne voisivat silti kompensoitua asettamalla hintaa alas.

Omat muistiinpanot:

KÄY KESKUSTELUA SOPIMUSAIKANA

Käy keskustelua asiakkasi kanssa sopimusaikana. Samalla voit varautua tulevaan kauteen ja tuoda markkinatietoutta kunnalle tiedoksi. Aktiivinen yhteistyö ja aito sopimuskumppanuus on paras tapa varmistaa sopimuksen mahdollisten optiovuosien toteutuminen.

MIKÄ ON PALVELUSETELI?

Palveluseteli on yksi tapa järjestää palveluita. Sitä käytetään erityisesti sosiaali- ja terveystalouksissa. Palveluseteli on kunnan tai kuntayhtymän myöntämä sitoumus maksaa palveluntuottajan tuottamasta palvelusta ennalta määrätty kustannus eli palvelusetelin arvo.

Palvelusetelituottajien valitsemiseen ei sovelleta julkisia hankintoja koskevaa sääntelyä, paitsi jos hankintayksikkö päättää käyttää harkintavaltaa ja jättää joitakin toimijoita valitsematta. Palveluseteleille on oma lainsäädäntönsä. Harkintavallan käyttö on mahdollista, mutta ei varsinaisesti vastaa palvelusetelin ajatusta asiakkaan vapaasta valintaoikeudesta.

Palvelusetelin kaltaiseen asiakkaan valinnanvapauteen perustuvat järjestelyt ovat mahdollisia ja yrittäjyysmyönteisiä palvelun järjestämistapoja julkisen sektorin tukemissa palveluissa.

Omat muistiinpanot:

HANKINTANEUVOJA PALVELEE SINUA!

Suomen Yrittäjät tarjoaa maksutonta hankintaneuvontaa koko maassa.

Neuvonnan tavoitteena on:

- neuvoa kuntia hankintojen laadinnassa, jotta pk-yrityksellä olisi mahdollisuus tarjota palveluaan tai tuotettaan julkiselle toimijalle
- aktivoida pk-yritykset jättämään tarjouksia julkisiin hankintoihin
- kehittää hankintayksiköiden ja tarjoajien välistä vuoropuhelua

Hankintaneuvoja palvelee Sinua. Hankintaneuvoja on apunasi, kun kaipaat tukea Hilman, sähköisten tarjouspalvelujen ja palvelusetelijärjestelmien käytössä. Saat sinulle räätälöityä neuvontaa yrityksesi toimialan näkökulmasta.

Neuvonta tehdään yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

Katso alueesi hankintaneuvojan yhteystiedot:

<https://www.yrittajat.fi/palvelut-ja-edut/tutustu-jasenpalveluihin/hankintaneuvonta/>

Hankintaneuvonta ei edellytä Suomen Yrittäjien jäsenyyttä.

Omat muistiinpanot:

VIELÄKÖ MIETIT?

Kysy kunnalta mahdollisuutta saada edellisen hankintakierroksen asiakirjoja. Pääset kartalle hinnasta ja kilpailijoista.

Muista, että jokainen kierros on oma kilpailunsa!

KEINOT MUUTOKSENHAKUUN

Oikaisuvaatimuksessa on käytännössä kyse siitä, että tarjoaja vaatii hankintayksikköä korjaamaan hankintamenettelyssä tehdyn virheen. Muista, että aika kuluu. Toimita oikaisuvaatimus hankintayksikölle hankintapäätöksen oikaisuohjeen mukaisesti ja siinä ilmoitettuun sähköposti- tai postiosoitteeseen 14 päivän kuluessa. Jos valitat markkinaoikeuteen, tarjoajan on samassa 14 päivän määräajan kuluessa tehtävä oikaisuvaatimuksen lisäksi mahdollinen valitus markkinaoikeuteen.

**VOIT LIITTYÄ
SUOMEN YRITTÄJIEN
JÄSENEKSI TÄÄLLÄ:
www.yrittajat.fi/liity**

YRITTÄJYYDEN PUOLESTA

SUOMEN YRITTÄJÄT

Mannerheimintie 76 A, 3. krs, 00250 Helsinki

PL 999, 00101 Helsinki

(09) 229 221

toimisto@yrittajat.fi

www.yrittajat.fi